

Preferencje zawodowe uczniów klas ósmych i ich wybory edukacyjne

Professional Preferences of Eighth Grade Students and their Educational Choices

DOI 10.25951/4809

Wprowadzenie

Bogactwo ofert edukacji zawodowej i różnorodność wpływów na młodego człowieka (absolwenta szkoły podstawowej) przyczynia się do chaosu, w którym podejmowanie decyzji jest zdecydowanie trudniejsze. W takiej sytuacji wybór, który jest wartością i przywilejem, może być problemem. I nie wiek ma tu decydujące znaczenie, ale przebieg procesu dojrzewania decyzyjnego, który swój początek ma w okresie dzieciństwa. Podstawą dojrzałości decyzyjnej jest zaufanie do siebie i zaufanie do otaczającego nas świata. Ważnym elementem tego procesu rozwojowego jest systematyczne poznawanie siebie i możliwość dokonywania swobodnych wyborów nie dyktowanych presją środowiska. Innym równie ważnym elementem jest wiedza o świecie, gromadzenie i przetwarzanie informacji, ich selekcjonowanie i wykorzystanie zgodnie z potrzebą. Przygotowanie się do wyborów zawodowych i edukacyjnych jest procesem długim, który obejmuje kilka etapów oraz dotyczy wielu obszarów związanych z funkcjonowaniem człowieka. Jednym z etapów jest weryfikacja własnej osoby pod kątem cech i predyspozycji/preferencji zawodowych potrzebnych w danym zawodzie, który jest przedmiotem zainteresowań jednostki (Parzęcki 2003). Każdy uczeń, student, pracownik dysponuje pewnym potencjałem rozwojowym, zdolnościami, zainteresowaniami, które mogą być fundamentem do budowania własnych kompetencji zawodowych. Wczesne i trafne rozpoznawanie tego potencjału stanowi ważną kwestię osobistą, ma znaczenie społeczne i przyczynia się do prawidłowych wyborów edukacyjno-zawodowych.

Psychologiczna wiedza o czynnikach i warunkach środowiskowych wpływających na wybór określonego zawodu na różnych poziomach kształcenia jest niezbędnym elementem prawidłowego funkcjonowania młodego człowieka na zmieniającym się rynku pracy (Bajcar i in. 2006), gdzie ważna jest umiejętność podejmowania decyzji, gotowość do zmiany i szybka adaptacja do nowych warunków (Pfeiffer 2014). Nabywa się te umiejętności w edukacji, relacjach interpersonalnych i stanowi przedmiot działań nauczycieli, rodziców, psychologów, doradców zawodowych i innych specjalistów z obszaru pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działania profesjonalistów splatają się z działaniami innych osób, ale cechą wyróżniającą jest oparcie ich na określonych teoriach naukowych. Wiedza na temat teorii rozwoju zawodowego jest podstawą współczesnego poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy (Bańka 2005). Teorie rozwoju zawodowego opisują i wyjaśniają zachowanie zawodowe, odpowiadają na pytania związane z wyborem zawodu, określają warunki rozwoju zawodowego oraz czynniki osiągania satysfakcji zawodowej, identyfikując przyczyny niepowodzeń (Wojtasik 1997). Poznanie problemów związanych z sytuacją wyboru zawodu i przygotowania do tego wyboru wymaga analizy różnych stanowisk prezentowanych w bogatej literaturze tematycznej (Wojtasik 1994). Jednym z pierwszych teoretyków, a zarazem twórców doradztwa zawodowego, był Frank Parsons, który traktował wybór zawodu jako jednorazowy akt decyzyjny. Teoria ta zakłada, że człowiek powinien zdecydować się na określony zawód i posiada jeden model kariery zawodowej. Jednak nie uwzględnia ona zmian w rozwoju człowieka ani też dynamicznej zmienności otaczającego świata. W procesie dostosowania się pomagają zainteresowania oraz osobiste predyspozycje. Zainteresowania ujmowane są tu jako „rodzaj ustosunkowania się jednostki lub grupy do przedmiotów, zjawisk bądź innych osób przejawiający się w dążeniu do ich poznania, względnie trwała skłonność do szukania wiadomości i pogłębiania wiedzy w określonej dziedzinie” (*Encyklopedia popularna PWN* 1999, s. 976). Predyspozycje zawodowe z kolei to „zespół umiejętności, kwalifikacji oraz zdolności i cech decydujących o sprawnym radzeniu sobie z określonymi zadaniami” (Mańturz 2003, s. 32). Oba zjawiska są bardzo istotne w procesowym przygotowaniu uczniów do przyszłego zawodu. Ich spójność powoduje, że wybory zawodowe są bardziej trafione i łatwiejsze (Nowak 2007, s. 32). Ponadto umożliwiają młodemu człowiekowi funkcjonowanie zawodowe w ściśle określonych środowiskach, grupach zawodowych, pozwalają na efektywniejsze realizowanie pewnego rodzaju czynności. Są szansą na sukces zawodowy i jednocześnie życiowy (Pietruk 2011, s. 167–170). Drugą z popularnych teorii zawodowych jest teoria orientacji zawodowych Hollanda,

która opiera się na sześciu rodzajach środowiska zawodowego oraz sześciu odpowiadających im modelach osobowości. Przyjęto ją za podstawę badań w niniejszym artykule.

Założenia badań własnych

Przedmiotem badań własnych jest określenie preferencji zawodowych i wyborów edukacyjno-zawodowych młodzieży kończącej szkołę podstawową. Grupę badaną stanowią uczniowie szkół podstawowych (100 osób) z powiatu opolskiego. Wszyscy badani są uczniami klas ósmych szkół podstawowych (14–15 lat) zlokalizowanych w dwóch środowiskach: miejskim (55 osoby) i wiejskim (45 osób). W grupie badanych było 56 chłopców i 44 dziewczynki. Badania przeprowadzono w okresie od października 2019 r. do stycznia 2020 r. Należy podkreślić, że młodzież w tym wieku znajduje się w szczególnie trudnej sytuacji, ponieważ musi dokonywać wyborów edukacyjno-zawodowych, nie będąc do nich przygotowana. Decyzje te mogą stanowić o ich przyszłym życiu, karierze zawodowej (Wojtasik 2005, s. 19–21).

Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny, techniką badawczą ankieta, a narzędziem – autorski kwestionariusz ankiety (kwestionariusz skłonności zawodowych) oparty na teorii Johna Hollanda (Paszowska-Rogacz, Tarkowska 2004, s. 18–19). Celem badania było uzyskanie podstawowej wiedzy na temat orientacji zawodowych opartych na sześciu rodzajach środowiska zawodowego oraz sześciu odpowiadających im modelach osobowości zaprezentowanych przez J. Hollanda. Należą do nich:

- orientacja realistyczna, dominująca u ludzi o zdolnościach technicznych;
- orientacja konwencjonalna, występująca u osób, które bardzo dobrze sprawdzają się w dokładnym wykonywaniu jasno określonych zadań;
- orientacja przedsiębiorcza charakteryzująca osoby preferujące zwykle działalność, która dotyczy innych osób;
- orientacja społeczna, występująca u osób udzielających wsparcia bądź pomocy innym ludziom;
- orientacja artystyczna – preferowana przez osoby twórcze tam, gdzie trzeba stworzyć coś nieszablonowego;
- orientacja badawcza występująca u osób o zdolnościach naukowych (Kania 2010, s. 172–173).

Teoria Hollanda znajduje szerokie zastosowanie we współczesnym poradnictwie zawodowym i odwołuje się do roli osobowości w procesie podejmo-

wania decyzji związanych z wyborem zawodu (Lenart 2013, s. 45). Zatem wybór zawodu jest odzwierciedleniem osobowości człowieka (Rymsza-Leociak 2003, s. 38–39). Teoria ta w Polsce znana jest od lat osiemdziesiątych XX w. i została oceniona jako szczególnie przydatna w poradnictwie zawodowym dla młodzieży. W latach dziewięćdziesiątych XX w. rozpowszechniono oba narzędzia diagnostyczne J. Hollanda (Zestaw do samobadania oraz Kwestionariusz preferencji zawodowych – *Preference Record Vocational*), które pozwalały zainteresowanym na określenie różnych typów osobowości i ludzkich zachowań (Paszkowska-Rogacz 2002, s. 38).

Prezentowany materiał empiryczny jest fragmentem szerszych badań tematycznych skupionych wokół głównego problemu badawczego: jak można pomagać młodzieży w rozwiązywaniu jej dylematów związanych z wyborem szkoły i zawodu?

W przedstawionym materiale empirycznym postawiono następujące pytania badawcze:

1. Jakie są preferencje zawodowe uczniów klas ósmych?
2. Czy płeć i miejsce zamieszkania są czynnikami różnicującymi preferencje zawodowe deklarowane przez badaną młodzież?
3. Jakie są wybory zawodowe badanych?
4. Czy wybory zawodów są zróżnicowane z uwagi na płeć i miejsce zamieszkania badanych?

Analiza wyników badań własnych

Ważnym elementem prezentowanej problematyki jest świadomość ucznia co do związku między własnymi preferencjami zawodowymi a wyborem zawodu. W toku badań przeprowadzono analizę samowiedzy ośmioklasistów na temat ich zdolności i cech a wybieranymi przez nich zawodami. Uczniowie mieli za zadanie określić: preferencje zawodowe i zawody,

Tabela 1. Predyspozycje zawodowe badanych uczniów klas ósmych szkoły podstawowej

Preferencje zawodowe	Ogółem	
	L	%
Orientacja konwencjonalna	68	68,0
Orientacja przedsiębiorcza	67	67,0
Orientacja społeczna	67	67,0
Orientacja realistyczna	52	52,0
Orientacja artystyczna	35	35,0
Orientacja badawcza	27	27,0

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: badania własne.

które chcieliby wykonywać w przyszłości. W tabeli 1 zaprezentowano wyniki badań.

Ponad połowa uczniów klas ósmych szkół podstawowych (68%) charakteryzuje się preferencjami konwencjonalnymi. Są to osoby dobrze zorganizowane, dokładnie wykonują powierzone zadania, mogą sprawdzić się w zawodach polegających na sprawowaniu nadzoru nad przebiegiem procesów zachodzących w miejscu pracy. Badania młodzież wykazała dość wysoki poziom preferencji przedsiębiorczych i społecznych (67%). Oznacza to, że ankietowani rozpoznają u siebie zdolności kierownicze i przywódcze, potrafią przekonywać innych i zachęcać do realizacji celów, są energiczni i pewni siebie. Poza nimi młodzież klas ósmych deklaruje zachowania prospołeczne, oparte na relacjach z innymi, zachowania pomocowe wobec innych. Preferencje realistyczne zajmują kolejne miejsce w dokonywanych ocenach i dotyczą osób uzdolnionych manualnie i technicznie, które mogą wybierać zawody wymagające precyzji (52%) i pracy z maszynami, urządzeniami technicznymi. Najmniej ankietowanych prezentuje predyspozycje artystyczne – 35,0% i badawcze – 27,0%.

Tabele 2 i 3 ukazują rozkład odpowiedzi względem zmiennej płci badanych i ich miejsca zamieszkania.

Tabela 2. Predyspozycje zawodowe badanych uczniów klas ósmych szkoły podstawowej z uwzględnieniem płci

Preferencje zawodowe	Płeć			
	dziewczęta		chłopcy	
	L	%	L	%
Orientacja konwencjonalna	34	34,0	34	34,0
Orientacja przedsiębiorcza	33	33,0	34	34,0
Orientacja społeczna	41	41,0	26	26,0
Orientacja realistyczna	15	15,0	37	37,0
Orientacja artystyczna	24	24,0	11	11,0
Orientacja badawcza	13	13,0	14	14,0

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: badania własne.

Wyniki badań zawarte w tabeli 2 dowodzą, że płeć jest czynnikiem różniącym preferencje zawodowe badanych. Dane empiryczne ujawniają, że prawie połowa dziewcząt – 41,0% – charakteryzuje się preferencjami społecznymi

i co trzecia z nich ma preferencje konwencjonalne – 34,0% oraz preferencje przedsiębiorcze – 33,0%. Natomiast chłopcy głównie charakteryzują się preferencjami realistycznymi – 37,0% oraz co trzeci z nich wskazał na preferencje konwencjonalne i przedsiębiorcze – 34,0%.

W tabeli 3 przedstawiono preferencje zawodowe uczniów ze względu na miejsce zamieszkania.

Tabela 3. Predyspozycje zawodowe badanych uczniów klas ósmych szkoły podstawowej z uwzględnieniem miejsca zamieszkania

Preferencje zawodowe	Miejsce zamieszkania			
	miasto		wieś	
	L	%	L	%
Orientacja konwencjonalna	35	35,0	33	33,0
Orientacja przedsiębiorcza	37	37,0	30	30,0
Orientacja społeczna	37	37,0	30	30,0
Orientacja realistyczna	30	30,0	22	22,0
Orientacja artystyczna	23	23,0	12	12,0
Orientacja badawcza	19	19,0	8	8,0

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: badania własne.

Zgodnie z powyższymi danymi uczniowie mieszkający w mieście charakteryzują się głównie preferencjami społecznymi – 37,0% i przedsiębiorczymi – 37,0% oraz konwencjonalnymi – 35,0%. Natomiast uczniowie mieszkający na wsi wskazują na cechy orientacji konwencjonalnej – 33,0% oraz w nieco mniejszym stopniu niż uczniowie mieszkający w mieście na preferencje przedsiębiorcze i społeczne – 30,0%. Reasumując, należy stwierdzić, że analiza treściowa prezentowanych przez młodzież preferencji zawodowych wskazuje na związki z płcią i miejscem zamieszkania.

Kolejne pytanie ankietowe dotyczyło wyboru przyszłego zawodu ze szczególnym uwzględnieniem kontaktu z określonymi przedmiotami, materiałami, osobami.

Zgodnie z danymi w tabeli 4 młodzież dokonała następujących wyborów¹: zawody elektroniczne i informatyczne – 29,0%, handlowe – 26,0%, elektrycz-

¹ Grupa zawodów lub zawód – na podstawie klasyfikacji zawodów.

ne, elektrotechniczne – 25,0%, zawody związane z fotografią – 24,0%, zawody mechaniczne – 23,0%, mundurowe – 21,0%. Bardzo małe zainteresowanie uczniowie wykazali zawodami: rolniczymi, ogrodniczymi – 5,0%; odzieżowymi – 2,0%, pedagogicznymi (nauczyciel różnych przedmiotów) – 1,0%, chemicznymi – 7,0%, prawniczymi – 8,0%, co wynika z małego zainteresowania ze strony pracodawców tymi specjalnościami (nie są zawodami przyszłości).

Tabela 4. Grupy zawodów wybieranych przez badanych uczniów

Grupy zawodów	Ogółem	
	L	%
Budowlane	20	20,0
Mechaniczne	23	23,0
Elektryczne, energetyczne (w tym kolejowe)	25	25,0
Odzieżowe	2	2,0
Gastronomiczne, garmażeryjne	9	9,0
Poligraficzne	11	11,0
Elektroniczne, informatyczne	29	29,0
Ekonomiczne, administracyjne	9	9,0
Handlowe	26	26,0
Medyczne	16	16,0
Nauczyciel różnych przedmiotów	1	1,0
Prawnicze	8	8,0
Hotelarskie, turystyczne	13	13,0
Fryzjer, kosmetyczka	17	17,0
Geodeta	7	7,0
Fotograf	24	24,0
Chemiczne	7	7,0
Rolnicze, ogrodnicze	5	5,0
Artystyczne, plastyczne	12	12,0
Psycholog, pedagog	9	9,0
Policyjne, wojskowe	21	21,0

W tabeli 5 zestawiono dane dotyczące wybranych zawodów z uwzględnieniem płci badanych.

Tabela 5. Grupy zawodów wybieranych przez badanych uczniów z uwzględnieniem płci

Grupy zawodów	Płeć			
	dziewczęta		chłopcy	
	L	%	L	%
Budowlane	5	5,0	15	15,0
Mechaniczne	2	2,0	21	21,0
Elektryczne, energetyczne (w tym kolejowe)	1	1,0	24	24,0
Odzieżowe	1	1,0	1	1,0
Gastronomiczne, garmazeryjne	7	7,0	2	2,0
Poligraficzne	7	7,0	4	4,0
Elektroniczne, informatyczne	6	6,0	23	23,0
Ekonomiczne, administracyjne	6	6,0	3	3,0
Handlowe	14	14,0	12	12,0
Medyczne	13	13,0	3	3,0
Nauczyciel różnych przedmiotów	0	0	1	1,0
Prawnicze	5	5,0	3	3,0
Hotelarskie, turystyczne	7	7,0	6	6,0
Fryzjer, kosmetyczka	17	17,0	0	0,0
Geodeta	2	2,0	5	5,0
Fotograf	16	16,0	8	8,0
Chemiczne	5	5,0	2	2,0
Rolnicze, ogrodnicze	1	1,0	4	4,0
Artystyczne, plastyczne	10	10,0	2	2,0
Psycholog, pedagog	7	7,0	2	2,0
Policyjne, wojskowe	5	5,0	16	16,0

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: badania własne.

Uzyskane dane wskazują, że płeć w badanej grupie różnicuje wybory grup zawodowych zgodnych z klasyfikacją zawodów. Dziewczęta częściej niż chłopcy wybierają zawody fryzjersko-kosmetyczne, handlowe, medyczne, a więc o preferencjach społecznych. Są one zorientowane na usługi, nawiązywanie kontaktu z innymi. Ich mocnymi stronami są: uzdolnienia werbalne, zdolność do pracy z ludźmi, pomaganie, nauczanie, uzdolnienia handlowe, empatia. Natomiast chłopcy wybierają głównie zawody elektryczne, elektroniczne, infor-

matyczne oraz zawody mechaniczne i budowlane, a więc o preferencjach realistycznych, wśród których znajdują się osoby wykwalifikowane, konkretne, uzdolnione technicznie lub mechanicznie. Ich mocną stroną są: koordynacja ruchowa, zręczność, zdolności techniczne, manualne (Kania 2010, s. 72).

Podsumowanie

Wyniki badań własnych pokazują dominację preferencji konwencjonalnych, społecznych i przedsiębiorczych u badanych ośmioklasistów. Wynika z tego, że współczesna młodzież preferuje działania zgodne z procedurami, unika sytuacji konfliktowych i ceni sobie poczucie bezpieczeństwa. Model przedsiębiorczy pokazuje nastawienie młodych ludzi na władzę, dobra materialne i sukces. Z kolei model społeczny wskazuje potrzeby młodzieży w zakresie budowania relacji z innymi, chęć niesienia pomocy, doradzania czy nawet opiekowania się innymi. Najrzadziej wybierane były preferencje artystyczne oraz preferencje badawcze. Oznacza to, że wśród badanej młodzieży (grupa 100-osobowa) mało jest osób uważających siebie za jednostki kreatywne, oryginalne, dociekliwe, myślące analitycznie, które mogą realizować się w zawodzie artysty czy badacza.

Istnieje zróżnicowanie deklarowanych preferencji zawodowych w grupie dziewcząt i chłopców. Prawie połowa dziewczynek wykazuje preferencje społeczne, akcentuje potrzebę bycia z innymi, co skutkuje wyborem szkoły licealnej i przyszłego zawodu doradcy, pedagoga, lekarza, psychologa. Co trzecia uczennica (34,0%) deklaruje, że umiejętności organizatorskie są przydatne w wykonywaniu przyszłego zawodu, który również ma cechy wspólne ze społecznymi, a więc typowymi dla zawodu np. pracownika socjalnego, trenera czy pielęgniarki, fryzjerki, sprzedawcy. Nie dziwi fakt, że badaną młodzież w większości cechują umiejętności społeczne i organizatorskie (dziewczęta i chłopcy – 34,0%), ze względu na to, że dynamiczny rozwój gospodarczy wprowadza na rynek szereg zawodów związanych z usługami, handlem, zarządzaniem i organizacją przedsiębiorstw. Wymienione wyżej preferencje zawodowe są charakterystyczne dla typu osobowości społecznej (usługi społeczne), przedsiębiorczej (biznes-kontakt) i konwencjonalnej (ekonomia) zaproponowanymi przez J. Hollanda (Bańka 2005, s. 153–155). Chłopcy deklarują preferencje realistyczne (37%), które wiążą się z uzdolnieniami technicznymi, takimi jak: praca z maszyną, rozwiązywanie problemów technicznych, wykonywanie czynności

mechanicznych precyzyjnych. Wybierają oni najczęściej takie zawody jak: elektryk, kierowca, mechanik, optyk, pilot, geodeta.

Należy również stwierdzić, że prezentowane przez młodzież preferencje zawodowe różnicują się z uwagi na miejsce zamieszkania. Uczniowie mieszkający w mieście charakteryzują się głównie preferencjami przedsiębiorczymi i społecznymi – 37,0%, a uczniowie mieszkający na wsi bardziej preferencjami konwencjonalnymi – 33,0%.

Wyniki badań własnych korespondują z wynikami badań Magdaleny Piórunek przeprowadzonymi w latach 1999–2000 wśród młodzieży na progu edukacyjnym, tuż przed ukończeniem klasy ósmej szkoły podstawowej (dzieci w wieku 14–15 lat) z terenu województwa wielkopolskiego, gdzie dziewczęta częściej wybierały zawody handlowo-ekonomiczne, natomiast chłopcy zdominowali niemal całkowicie kształcenie na kierunkach technicznych. Okazuje się więc, że na etapie wczesnej adolescencji utrzymuje się w pewnym sensie podział na profesje typowo „kobiece” (częściej obsadzane przez kobiety) i typowo „męskie” (częściej wybierane przez mężczyzn) (Piórunek 2004, s. 136–137).

Badania pokazują, że młodzież, mimo trudności, jakie napotyka w trakcie podejmowania decyzji zawodowych, podchodzi do zadań z odpowiedzialnością, potrafi dostosować proponowane zawody do swoich cech osobowości (preferencji zawodowych). Na etapie dokonywania wyborów badani potrzebują wsparcia i pomocy doradczej, psychologicznej, stąd postulaty większego zaangażowania się w ten proces ze strony specjalistycznych instytucji i organizacji, jak np. urzędy pracy, ochotnicze hufce pracy, mobilne centra informacji zawodowej, szkolne ośrodki kariery. Jak zauważa Zbigniew Kwieciński, „we współczesnym świecie niemożliwe wydaje się funkcjonowanie bez odwoływania się do sugestii i wskazówek specjalistów” (Kwieciński 2000, s. 269). Współczesny świat potrzebuje doradców, którzy nie narzucają, ale raczej oferują, którzy nie rozwiązują problemu, ale zachęcają do jego rozwiązania. Potrzebni są doradcy, którzy mądrze wspierają ludzi młodych w podejmowaniu ważnych decyzji, ale też pomagają im przede wszystkim poznać siebie.

BIBLIOGRAFIA

- Bajcar B., Borkowska A., Czerw A., Gąsiorowska A., Nosal C.S. (2006), *Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod*, „Zeszyt Informacyjno-Metodyczny Doradcy Zawodowego”, 34.

- Bańka A. (2005), *Zawodoznawstwo, Doradztwo zawodowe. Pośrednictwo pracy. Metody i strategie pomocy bezrobotnym*, Poznań: Wydawnictwo PR i NT-B.
- Encyklopedia popularna PWN* (2009), wyd. 29 zmienione i uzupełnione, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kania I. (2010), *Jak towarzyszyć uczniom w rozwoju społeczno-zawodowym*, Warszawa: Difin.
- Kwieciński Z. (2000), *Tropy – Ślady – Próby. Studia i szkice z pedagogiki pogranicza*, Poznań – Olsztyn: Wydawnictwo Edytor.
- Lenart J. (2013), *Orientacja i poradnictwo zawodowe w Polsce w latach 1944–1989*, Rzeszów: Wydawnictwo UR.
- Mańturz M. (2003), *Dziesięć kroków do szkolenia, przewodnik dla osób wybierających szkolenie*, „Zeszyt Informacyjno-Metodyczny Doradcy Zawodowego”, 26.
- Nowak M. (2007), *Wykorzystanie teorii w przygotowaniu do wyboru zawodu*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, 9.
- Paszkowska-Rogacz A. (2002), *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych*, Warszawa: KOWEziU.
- Paszkowska-Rogacz A. (2011), *Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MLOKOZZ*, Warszawa: Fundacja Realizacji Programów Społecznych.
- Parzęcki R., Symela K. (1995), *Teorie rozwoju zawodowego i zawodoznawstwo podstawą procesu przygotowania zawodowego i podjęcia pracy*, w: R. Parzęcki, K. Symela, B. Zawadzki (red.), *Orientacja i poradnictwo zawodowe. Materiały informacyjno-metodyczne*, Radom: Instytut Technologii i Eksploatacji.
- Parzęcki R. (2003), *Plany edukacyjno-zawodowe młodzieży w stadium eksploracji. Zamierzenia. Wybory. Realia*, Włocławek: WSHE Włocławek.
- Pfeiffer A. (2014), *Doradztwo edukacyjno-zawodowe. Przykładowe rozwiązania*, Warszawa: KOWEziU.
- Pietruk W. (2011), *Preferencje a wybory zawodowe młodzieży miejskiej i wiejskiej kończącej gimnazjum – porównanie*, w: M. Chraska, C. Serafin, M. Klement, M. Havelka, Gevak s.r.o. (red.), *TrendyVeVzdelavani, InformacniTechnologie Technicke Vzdelavani*, Olomouc: Katedra Technicke a Informacni Vychovy.
- Piorunek M. (2004), *Projektowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej w okresie adolescencji*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Rymsza-Leociak M. (2003), *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu*, Warszawa: KOWEziU.
- Wojtasik B. (1994), *Doradca zawodu. Studium teoretyczne z zakresu poradownictwa*, Wrocław: Wydawnictwo UW.
- Wojtasik B. (1997), *Warsztat doradcy zawodu. Aspekty pedagogiczno-psychologiczne*, Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Wojtasik W. (2005), *Edukacyjno-zawodowe wybory nastolatka w „społeczeństwie ryzyka”*, w: A. Krajna, L. Ryk, K. Sujak-Lesz (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja projakościowa w szkole*, Wrocław: MarMar.

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł podejmuje tematykę preferencji zawodowych jako ważnego czynnika warunkującego wybór dalszej edukacji przez uczniów klas ósmych. Temat wydaje się być aktualny i ważny w obliczu zmieniających się potrzeb gospodarki i wymagań rynku pracy. Teoretyczno-empiryczny charakter artykułu jest przykładem synergii między wybranymi teoriami rozwoju zawodowego a praktyką wyboru kierunku kształcenia przez młodzież, która kończy szkołę podstawową. Koncepcja artykułu zakłada wprowadzenie w tematykę, krótką analizę wybranych teorii rozwoju zawodowego, prezentację badań własnych oraz wnioski. Przedmiotem postępowania badawczego są preferencje zawodowe diagnozowane w grupie 100 uczniów klas ósmych oraz dokonywane przez nich wybory zawodowe. Zamierzeniem autorów jest ukazanie roli preferencji zawodowych i ich związku z wyborem drogi edukacji zawodowej. Prezentowane badania są fragmentem szerszego projektu badawczego z zakresu poradnictwa zawodowego.

SŁOWA KLUCZOWE: preferencje zawodowe, uczeń, szkoła, poradnictwo

SUMMARY

This article deals with the subject of professional preferences as an important factor determining the choice of further education by eighth grade students. The topic seems to be topical and important in the face of the changing needs of the economy and the requirements of the labor market. The theoretical and empirical nature of the article is an example of synergy between the selected theories of professional development and the practice of choosing the direction of education by young people who graduate from primary school. The concept of the article assumes an introduction to the subject, a short analysis of selected theories of professional development, a presentation of own research and conclusions. The subject of the research procedure are occupational preferences diagnosed in a group of 100 eighth grade students and their professional choices. The intention of the authors is to show the role of professional preferences and their relationship with the choice of the path of vocational education. The presented research is part of a wider research project in the field of career counseling.

KEYWORDS: educational students, professional preferences

BARBARA SKALBANIA – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
WITOLD PIETRUK – Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu

Pedagogika / Pedagogy

Przysłano do redakcji / Received: 24.01.2021

Daty recenzji / Revised: 24.09.2021; 24.09.2021

Data akceptacji do publikacji / Accepted: 3.01.2022